

ATLASUL ECONOMIEI SOCIALE EDIȚIA 2014 - TABLOUL STATISTIC AL REALITĂȚII ECONOMIEI SOCIALE ÎN ROMÂNIA

Cristina Barna ^[1]
Irina Opincaru ^[2]
Ancuța Vameșu ^[3]

Rezumat

Atlasul Economiei Sociale, publicație periodică a Institutului de Economie Socială - Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, are ca obiectiv să ofere o dimensiune și analiză statistică a sectorului economiei sociale în România și a principalilor săi actori (asociații, fundații, cooperative, case de ajutor reciproc ale pensionarilor și salariaților, societăți comerciale deținute de organizațiile de economie socială). Ediția 2014 a Atlasului Economiei Sociale a prezentat tabloul statistic al anilor 2011 și 2012, analizând totodată evoluțiile față de anii anteriori și a fost realizată în cadrul proiectului „Making Social Economy Visible in Romania” finanțat de Comisia Europeană, Direcția Generală Întreprinderi și Industrii, implementat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile în parteneriat cu Centrul Național de Pregătire în Statistică al Institutului Național de Statistică și Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Acest articol reprezintă o sinteză a Atlasului Economiei Sociale elaborat și publicat în anul 2014, și care poate fi consultat în formă extinsă online de către cititori la: www.ies.org.ro

Cuvinte cheie: *economie socială, statistică, asociații, fundații, cooperative, case de ajutor reciproc ale pensionarilor și salariaților, societăți comerciale deținute de organizațiile de economie socială.*

1. Introducere

Economia socială a devenit un subiect din ce în ce mai prezent în dezbaterile academice, conferințe, studii de cercetare, precum și o prioritate la nivel european pentru perioada 2014 - 2020, o perioadă în

[1] Conf. univ. dr., cercetător Institutul de Economie Socială - Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, București, România, cristina_barna1412@yahoo.com;

[2] Cercetător Institutul de Economie Socială - Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, București, România, irina.opincaru@fdsc.ro;

[3] Coordonator Institutul de Economie Socială - Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, București, România, ancuta.vamesu@fdsc.ro.

care modelele economice și sociale ale Europei trebuie regândite și reinventate, iar întreprinderile sociale trebuie să devină motoare ale schimbării, inovării sociale, creșterii economice incluzive și durabile. La nivel european, economia socială reprezintă două milioane de întreprinderi (10% din totalul afacerilor europene) și angajează peste 11 milioane de salariați (echivalentul a 6% din forța de muncă a UE). Dintre aceștia, 70% sunt angajați în asociații non-profit, 26% în cooperative și 3% în mutualități⁴. Întreprinderile de economie socială sunt prezente în aproape fiecare sector al economiei, ca de exemplu sectorul bancar, de asigurări, agricultură, meșteșugărit, diverse servicii comerciale, sănătate și servicii sociale etc. Deși dimensiunea și dinamica sectorului nu sunt deocamdată comparabile cu țările europene cu tradiție, România se înscrie și ea în aceeași tendință de descoperire, re-descoperire și dezvoltare a economiei sociale, prezentă într-o diversitate de organizații și de domenii, modele de întreprinderi sociale clasice, modele hibrid sau uneori chiar inovative.

Atlasul Economiei Sociale din România 2014 a fost elaborat cu scopul de a oferi un tablou statistic al realității economiei sociale din România, și a inclus date agregate de ordin general (număr de organizații, domenii de activitate, repartiție regională) și date economice (venituri totale, venituri economice, active imobilizate, angajați, salariul brut, rezultate ale exercițiilor financiare - excedent sau deficit etc.) ale principalelor tipuri de organizații de economie socială: asociații și fundații, cooperative, case de ajutor reciproc, societăți comerciale deținute de organizațiile de economie socială.

Principala sursă de date au constituit-o micro-datele din bilanțurile contabile ale anilor 2000 - 2012 pentru tipurile de organizații enunțate mai sus, incluse în Registrul Statistic (REGIS) al Institutului Național de Statistică, extrase și furnizate de către Centrul Național de Pregătire în Statistică (CNPS) din cadrul Institutului Național de Statistică, partener al FDSC în proiectul „Making Social Economy Visible in Romania⁵” (pentru anii 2011 și 2012) și în proiectul Prometeus (pentru anii 2000 - 2010). Alte surse secundare de date folosite au fost: Registrul ONG - Ministerul Justiției, Registrul de evidență al instituțiilor financiare nebankare - Secțiunea B - Case de

⁴ Conform European Commission, DG Enterprise & Industry (2014), date disponibile online la: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/>, extrase în martie 2014.

⁵ Call for proposals 46/G/ENT/CIP/12F/S01C25 “Economic Impact of Social Enterprises”.

Ajutor Reciproc - Banca Națională a României, Oficiul Național al Registrului Comerțului, date interne furnizate de Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România, date de la Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor din România, date din Anuar Statistic UCECOM 2013, date din Raportul privind cerințele de publicare și transparență ale Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP 2012.

Proiectul „Making Social Economy Visible in Romania” a avut ca obiectiv principal elaborarea conturilor satelit ale organizațiilor de economie socială, și s-a desfășurat în cadrul metodologic general furnizat de Sistemul European de Conturi Naționale și Regionale („ESA 1995”) și de Manualul CIRIEC de elaborare a conturilor satelit pentru întreprinderile din economia socială⁶. Ca urmare, referirile din Atlasul Economiei Sociale 2014 privind gruparea entităților de economie socială, sectoarele instituționale ale economiei sociale, criteriile de departajare a unităților etc., respectă și ele cadrul metodologic general.

Față de edițiile anterioare, Atlasul Economiei Sociale 2014 a adus în analiză un tip nou de entitate: societățile comerciale deținute de organizații ale economiei sociale (grupuri de afaceri de economie socială). Introducerea acestui nou tip de entitate s-a făcut în conformitate cu prevederile Manualului CIRIEC de elaborare a conturilor satelit pentru întreprinderile din economia socială, unde se consideră un grup ca fiind grup de afacere de economie socială dacă întreprinderea sau coaliția de întreprinderi care conduce și controlează procesele de luare a deciziei în grup și beneficiază de activitățile sale este o organizație de economie socială. Astfel de grupuri de afaceri de economie socială, cu o frecvență de înființare din ce în ce mai mare la nivel european, se pot constitui de una sau mai multe organizații de economie socială. Urmare a acestei realități și a prevederilor din manualul amintit mai sus, societățile comerciale deținute de organizațiile de economie socială au fost incluse atât în conturile satelit ale economiei sociale din România pentru anul 2012, cât și în analiza statistică din ediția 2014 a Atlasului Economiei Sociale.

Totodată, ediția 2014 a Atlasului de Economie Socială a avut ca obiectiv și o analiză cât mai detaliată a tipurilor de entități de economie socială din România. În acest sens, față de edițiile anterioare, au fost

⁶ Barea J., Monzón J.L. (2006), Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies, Centre Internationale de Recherches et de l'Information sur l'Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC).

făcute analize specifice și pentru asociații cu legi speciale, și anume: societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură (Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură, cu modificările și completările ulterioare), asociațiile angajaților (Programul Acționarilor Salariați - PAS, conform Legii Privatizării nr. 58/1991, Ordonanței de Urgență nr. 88 /1997), obști și composesorate (conform Legii nr. 1/2000 privind reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole forestiere). Totodată, în categoria cooperativelor, s-au analizat detaliat și cooperativele agricole, în plus față de cooperativele meșteșugărești, de consum și de credit.

2. Dimensiunea sectorului economiei sociale în 2012

În anul 2012, sectorul economiei sociale din România a inclus 39.347 de organizații active⁷, care au deținut active imobilizate în valoare de 13.917.508 mii lei, au obținut venituri în valoare de 12.298.111 mii lei, și au angajat un număr de aproximativ 131.127 persoane.

În anul 2012, în cadrul proiectului "Making Social Economy Visible in Romania" („Pentru ca economia socială din Romania să devină vizibilă!”), finanțat de Comisia Europeană, Direcția Generală Intreprinderi și Industrie, derulat de Institutul de Economie Socială din cadrul FDSC, în parteneriat cu Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice și Centrul Național de Pregătire în Statistică (CNPS), au fost elaborate și conturile satelit privind economia socială în România în anii 2011 și 2012. Urmare a acestui demers derulat de partenerul CNPS în proiect, putem avea și o imagine a dimensiunii sectorului economiei sociale în total economie națională: ponderea Valorii Adăugate Brute a economiei sociale în total economie națională a fost în anul 2012 de 1,9%, în creștere față de anul 2011, când sectorul economiei sociale a reprezentat 1,3% din total economie națională⁸.

⁷ Acest număr se referă la organizațiile de economie socială care au depus bilanț contabil la sfârșitul anului fiscal, și ca urmare s-au aflat în baza Institutului Național de Statistică în anul 2012. Numărul organizațiilor de economie socială este mult mai mare dacă se consideră și entitățile care nu depun bilanț contabil. De exemplu, din cele 72.099 asociații și fundații înregistrate în Registrul ONG - Ministerul Justiției 2012, numai 33.670 au fost organizații active care au depus bilanț contabil la sfârșitul anului.

⁸ Conform Ciuchea A. (coord.), Pintilia L., Nuță M., Brebuleț M. (2014), *Conturile satelit privind Economia Socială în România 2011 - 2012*, raport Centrul Național de Pregătire în Statistică - Institutul Național de Statistică.

Completăm acest demers, prin calcularea indicatorului ponderea angajaților din sectorul economiei sociale⁹ în total populație salariată¹⁰: 1,9% în anul 2012, în creștere față de anul 2011 când a fost 1,75% și 2010 (1,7%). Menționăm însă că aceste creșteri sunt datorate în parte și faptului că în anul 2012 au fost incluse în sectorul economiei sociale și grupurile de economie socială (societățile comerciale deținute și controlate de organizații ale economiei sociale), recunoscute pe plan european ca entități ale economiei sociale și cu o frecvență din ce în ce mai mare de înființare în ultimii ani.

Tabel nr.1: Indicatori ai organizațiilor de economie socială din România în anul 2012

2012	Număr organizații active	Active imobilizate (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați	Membri (mii)
Asociații și fundații	33.670	7.198.847	7.742.043	76.902	-
Cooperative, din care:	2.228	1.122.805	1.764.363	31.428	d.n.
Cooperative meșteșugărești	846	599.352	719.036	22.082	d.n.
Cooperative de consum	940	265.295	571.711	7.050	d.n.
Cooperative de credit	86	86.371	156.339	2.049	d.n.
Cooperative agricole	356	171.787	317.277	247	d.n.
CAR, din care:	2.767	3.624.190	589.143	5.403	3.028
CAR Pensionari	198	768.865	159.879	2.240	1.811*
CAR Salariați	2.569	2.855.325	429.264	3.163	1.217**

⁹ Conform micro-datelor din bilanțurile contabile ale OES 2012 (REGIS) al Institutului Național de Statistică, extrase și furnizate de către Centrul Național de Pregătire în Statistică (CNPS) din cadrul Institutului Național de Statistică; prelucrare FDSC – IES.

¹⁰ Conform INS (2013, 2012) - *România în cifre. Breviar statistic*, populația salariată a României a fost în anul 2012 de 6.234 mii pers., iar în anul 2011 de 6.150 mii pers.

Societăți comerciale deținute de organizații de economie socială	682	1.971.666	2.202.562	17.394	-
Total	39.347	13.917.508	12.298.111	131.127	-

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC – IES

* conform datelor furnizate de Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor din România; estimări IES pentru organizațiile neafiliate.

** conform datelor furnizate de Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România; estimări IES pentru organizațiile neafiliate.

Așa cum se poate observa în tabelul următor, în perioada 2010 - 2012 principalii indicatori ai organizațiilor de economie socială au înregistrat cu toții tendințe de creștere accelerată: numărul de organizații a crescut în 2012 cu 25,62% comparativ cu 2010, activele imobilizate au crescut cu 40,32%, veniturile au crescut cu 59,27%, iar numărul de angajați au crescut cu 30,35%. Ratele de creștere s-au datorat în parte includerii în analiză a societăților comerciale deținute și controlate de organizații ale economiei sociale, însă impactul includerii acestora s-a resimțit cel mai mult în evoluția veniturilor sectorului, ele obținând 18% din total venituri ale organizațiilor de economie socială, și situându-se pe locul doi ca marime a ponderii în total venituri, după asociații și fundații în anul 2012. Mai exact, sectorul economiei sociale fără includerea societăților comerciale deținute de organizații ale economiei sociale, s-ar fi caracterizat prin următoarele valori ale indicatorilor în 2012: număr organizații active 38.665, active imobilizate 11.945.842 mii lei, venituri totale 10.095.549 mii lei și 113.733 salariați. Așadar, și fără includerea societăților comerciale deținute de organizații ale economiei sociale în 2012, sectorul economiei sociale ar fi avut o dinamică pozitivă pentru intervalul 2010 - 2012: 23,44% rata de creștere a numărului de organizații, 20,44% rata de creștere a activelor, 30,74% rata de creștere a veniturilor, și 13,06% rata de creștere a numărului de angajați.

Tabel nr.2: Evoluția indicatorilor organizațiilor de economie socială din România în perioada 2010 – 2012

	2010	2011	2012*
Nr. organizații active	31.322	34.536	39.347
Active imobilizate (mii lei)	9.917.788	11.033.699	13.917.508
Venituri (mii lei)	7.721.366	9.346.766	12.298.111
Angajați	100.591	108.145	131.127

Sursa: INS 2010 - 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC – IES

* datele pentru anul 2012 includ societățile comerciale deținute de organizații ale economiei sociale.

Așa cum se poate vedea detaliat în capitolele Atlasului, tendințele de creștere accelerată per total sector, sunt însă în mare parte și rezultatul evoluțiilor pozitive înregistrate la toate formele de economie socială în intervalul 2011 - 2012: asociațiile și fundațiile au avut în 2012 comparativ cu 2011 creșteri de aproximativ 10% atât la active, cât și la venituri și angajați; casele de ajutor reciproc au înregistrat o creștere a activelor de 7,31% în 2012 față de 2011 și a veniturilor de 4,06%; cooperarea a avut de asemenea o dinamică pozitivă, și amintim în special dinamica galopantă a cooperăției agricole în ultimii trei ani de analiză: +180% creștere a numărului cooperativelor agricole în 2012 față de 2010, +152,62% creștere a activelor cooperativelor agricole în 2012 față de 2010, +164,39% creștere a veniturilor cooperăției agricole în 2012 față de 2010.

3. Actorii sectorului Economiei Sociale - cifre cheie 2012

Cele mai numeroase organizații de economie socială în anul 2012, la fel ca și în anii anteriori, au fost asociațiile și fundațiile (AF). În anul 2012, acestea au reprezentat 85% din totalul organizațiilor de economie socială, au cumulat 52% din totalul activelor organizațiilor de economie socială, 63% din totalul veniturilor și 59% din forța de muncă angajată de sector. Asociațiile și fundațiile înregistrează o tendință constant ascendentă a activelor, veniturilor totale și numărului de angajați pe întreg intervalul analizat 2010 - 2012.

În 2012 față de 2011, activele AF au înregistrat o rată de creștere de 9,16%, veniturile totale o rată de creștere de 10,2%, iar angajații de 10%. Se remarcă doar o ușoară scădere de - 2,6% în 2012 față de 2011 a numărului de asociații și fundații înregistrate în Registrul ONG - Ministerul de Justiție, fapt care nu a modificat însă dinamica ascendentă a sub-sectorului, după cum am văzut. În anii 2011 și 2012 domeniile de activitate care au concentrat cel mai mare număr de AF sunt: social/caritabil, sportiv, profesional. Ponderea acestor domenii în total AF s-a menținut relativ constantă în anii 2011 și 2012: domeniul social/caritabil aproximativ 22% în total AF, domeniul sportiv aproximativ 18% în total AF, și domeniul profesional aproximativ 12%. Domeniul social-caritabil a concentrat și cea mai mare parte a veniturilor, activelor și salariaților AF: 24% din total venituri AF, 24% din total active AF și 30% din total salariați.

Ca structură a sub-sectorului AF, în anul 2012 cea mai mare pondere în total ONG active au avut-o asociațiile (77%), urmate de fundații, cu o pondere de 16% și de asociații cu legi speciale (7%). Ultima categorie, inclusă ca analiză detaliată în această ediție a Atlasului se referă la societăți agricole și alte forme asociative în agricultură (cf. l.36/1991), asociații de proprietari (cf. l. 230/2007), obști/composesorate (cf. l.1/2000) și programul acționarilor salariați (cf.l.77/1994 s.a.). Analizând structura grupei asociații cu legi speciale pentru 2012, s-a observat în această categorie că cea mai mare pondere au avut-o societățile agricole și alte forme asociative în agricultură (44% în total asociații cu legi speciale), urmate de obști/composesorate cu o pondere de 41%.

În cadrul asociațiilor și fundațiilor, distingem asociațiile și fundațiile care desfășoară activități economice și care reprezintă sub-sectorul comercial al asociațiilor și fundațiilor. În anul 2012 numărul asociațiilor și fundațiilor cu activitate economică a fost de 4058, și a reprezentat 12,1% din total asociații și fundații active, o pondere similară anului 2011. Din cele 4058 asociații și fundații cu activități economice, 54% au fost asociații, 32% asociații cu legi speciale, 13% fundații, și 1% uniuni. În cadrul asociațiilor cu legi speciale, ponderile cele mai mari au fost reprezentate de societățile agricole (58%) și de obști și composesorate (41%).

Conform manualului CIRIEC¹¹, în cazul în care mai mult de 50% din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, o unitate instituțională este considerată producător de piață. Aplicând acest criteriu pentru asociațiile și fundațiile cu activitate economică, au rezultat în anul 2011 un număr de 2.181 AF producători de piață (57,06% din total AF cu activitate economică) care au cumulat 1.758.733 mii lei venituri economice, iar în anul 2012 un număr de 2.256 AF producători de piață (55,59% din total AF cu activitate economică) care au cumulat venituri economice de 1.896.537 mii lei. Rezultă așadar, că în ambii ani peste 50% din asociații și fundații cu activitate economică se încadrează în categoria producătorilor de piață. Acestea au cumulat 90,06%, respectiv 89,20% din total venituri din activități economice în anii 2011, respectiv 2012.

Cooperativa în România a fost reprezentată în anul 2012 printr-un număr de 2.228 cooperative, care au însumat active în valoare de 1.222.805 mii lei, 31.428 angajați și au obținut venituri cumulate de 1.764.363 mii lei. În total sector economie socială, cooperativa a reprezentat în anul 2012 6% din numărul total de organizații, a cumulat 8% din total active imobilizate, a obținut 14% din total venituri, și a angajat 24% din total salariați. Din cele 2228 cooperative, 42% erau cooperative de consum, 38% cooperative meșteșugărești, 16% cooperative agricole, și numai 4% cooperative de credit.

Activele și veniturile cele mai importante revin cooperativei meșteșugărești și de consum: cooperativelor meșteșugărești le revin 53% din total active imobilizate cooperative și 41% din total venituri, iar cooperativele de consum le revin 24% din total active imobilizate cooperative și 32% din total venituri. Cu privire la numărul de angajați, cooperativa meșteșugărească se detașează față de celelalte forme de cooperative, totalizând în anul 2012, 70,26% din total angajați din sectorul cooperatist.

Analiza evoluției principalilor indicatori ai cooperativelor în intervalul 2009 - 2012, indică cea mai bună dinamică pentru cooperativele agricole. Numărul cooperativelor agricole a crescut cu 29,45% în 2012 față de 2011, iar per total interval 2010 - 2012 cu

¹¹ Barea J., Monzón J.L. (2006), *Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies*, Centre Internationale de Recherches et de l'Information sur l'Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), p. 28.

180%, în timp ce celelalte tipuri de cooperative au înregistrat o stagnare din punct de vedere al numărului de organizații. Aceeași dinamică pozitivă pentru cooperativele agricole este caracteristică și pentru active imobilizate (au crescut cu 152,62% în 2012 față de 2010), venituri (au crescut cu 164,39% în 2012 față de 2010), și, într-o măsură mai mică pentru angajați (au crescut cu 10,26% în 2012 față de 2011, revenind aproximativ la numărul angajaților din 2010). Aceste evoluții pozitive, precum și importanța dezvoltării cooperativelor agricole ca oportunitate strategică de dezvoltare economică în contextul imperativului modernizării agriculturii în România, au determinat includerea în această ediție a Atlasului Economiei Sociale, a unei secțiuni distincte de analiză detaliată a cooperativelor agricole în anii 2011 și 2012.

Cooperatia de credit se remarcă prin faptul că a reușit să crească depozitele atrase în 2012 față de 2011 cu 25,47% ceea ce indică creșterea gradului de încredere în aceste entități. Conform datelor CREDITCOOP¹², cea mai mare parte a creditelor acordate persoanelor fizice de băncile cooperatiste ale rețelei a fost absorbită de mediul rural (61,33% din total credite), ceea ce evidențiază rolul acesteia în susținerea și dezvoltarea mediului rural din România.

Analiza cooperativelor de gradul 2 introdusă în această ediției a Atlasului evidențiază faptul că integrarea pe orizontală sau pe verticală a activității economice desfășurate de cooperativele de gradul 1, poate conduce la creșterea rentabilității economice: în anul 2012, 90,9% din cooperativele de gradul 2 înregistrând profit, iar rata profitului fiind de 9,73%, net superioară marjelor de profit obținute de cooperativele de gradul 1.

În anul 2012, în România erau un număr total de 2845 case de ajutor reciproc înregistrate în Registrul de evidență Instituției Financiare Nebancare, Secțiunea B - Case de Ajutor Reciproc al Băncii Naționale a României. Efectiv, au fost însă active (cu bilanț contabil raportat la INS) un număr de 2.767 CAR, din care 2.569 CARS (92,84% din total CAR) și 198 CARP (7,16% din total CAR), rata de activitate pentru total CAR fiind de 97,3%.

CAR au cumulat în anul 2012 active în valoare de 3,624,190 mii lei (în creștere cu 7,31% față de anul 2011), au obținut venituri totale de 589,143 mii lei (în creștere cu 4,06% față de anul 2011), și au

¹² Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP, Raport privind cerințele de publicare și transparență 2012, p. 28 -29.

angajat un total de 5,403 persoane (în creștere cu 1,31% față de anul 2011).

În total economie socială, casele de ajutor reciproc au reprezentat 7% din total organizații, 26% din total active (situându-se pe locul doi după asociații și fundații), 5% din total venituri și 4% din total angajați. Cea mai mare parte a veniturilor și activelor au revenit CARS (73% din total venituri CAR și 79% din total active CAR), iar tot CARS au creat și cele mai multe locuri de muncă (59% din total angajați CAR). Dacă în prezent numărul de membri ai asociațiilor este greu de estimat, în cazul CAR, utilizând datele principalelor uniuni și federații din domeniu, se poate estima un număr impresionant de membri - peste trei milioane de membri, din care aproximativ 1,8 milioane membri CARP și 1,2 milioane membri CARS.

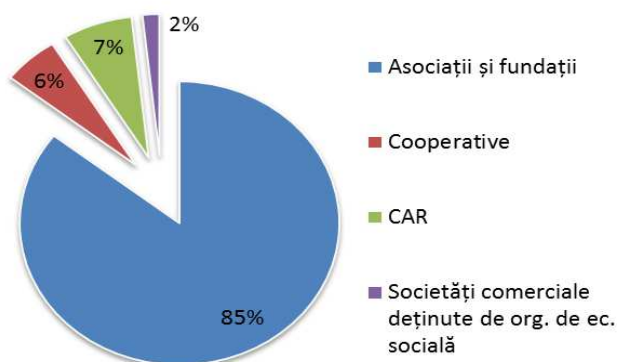
Deși pentru ambele tipuri de CAR s-au înregistrat tendințe de creștere la toți indicatorii în 2012 față de 2011 (număr organizații, imobilizări totale, venituri totale, fondul social al membrilor, fondul pentru ajutor de deces al membrilor, capitalul permanent), s-a remarcat o dinamică mai accelerată a indicatorilor în cazul CARP. Evoluția tipurilor de CAR, gradul de conștientizare a acestor entități ca posibilitate de întraajutorare financiară, dinamica indicatorilor CARS pe segmente - afiliate UNCARSR și CARS neafiliate, sunt cu atât mai interesante în contextul actual al sectorului, în care funcționarea CAR ar putea fi schimbată datorită unei propuneri legislative noi (care presupune, printre altele: existența unui singur tip de CAR, extinderea setului de activități economice posibile ale CARP către CARS, extinderea plajei de membri și la alte categorii ale pieței muncii în afară de salariați etc.).

În anul 2012 au fost incluse în datele agregate ale sectorului economiei sociale și grupurile de afaceri de economie socială, regăsite sub forma societăților comerciale deținute de organizațiile de economie socială (SC deținute de OES - acele societăți comerciale care au acționar majoritar, peste 50%, una sau mai multe organizații de economie socială). Astfel de societăți comerciale pot avea totodată rolul unui mecanism alternativ de finanțare al organizațiilor de economie socială care le dețin în scopul auto-susținerii financiare. De asemenea, menționăm că, începând cu anul 2012, aceste entități au fost incluse și în conturile satelit ale economiei sociale elaborate de CNPS - INS.

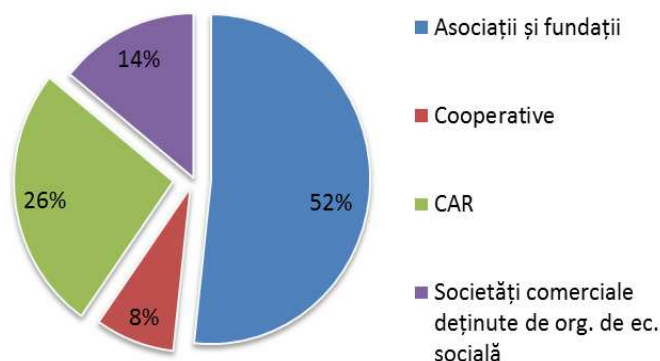
În anul 2012, organizațiile de economie socială din România au deținut 903 societăți comerciale (înregistrate la ONRC), din care au fost

active (cu bilanț depus, aflate în bazele INS) un număr de 682. Rata de activitate a SC deținute de OES a fost de 75,52%. Analizând situația SC active, aproape în exclusivitate (94,28% din total SC ale OES active) au fost deținute de asociații și fundații, și numai 3,37% au fost deținute de cooperative și un număr nesemnificativ (cinci SC, reprezentând 0,73% din total SC deținute de OES) au revenit CARS/P. Aceste societăți comerciale au cumulat 1,971,667 mii lei active imobilizate, au obținut 2,202,563 mii lei venituri, au angajat 17,397 salariați. Ca pondere în sector economie socială, deși au avut o pondere mică în total organizații (2%), s-a remarcat ponderea ridicată în total venituri (18%, pe locul doi după asociații și fundații), 14% în total active și 13% în total angajați.

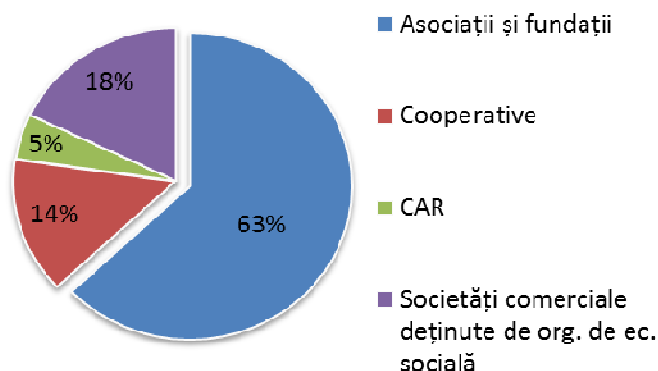
Grafic nr. 1: Distribuția numărului de organizații de economie socială pe tipuri de organizații în 2012 (% în total OES)

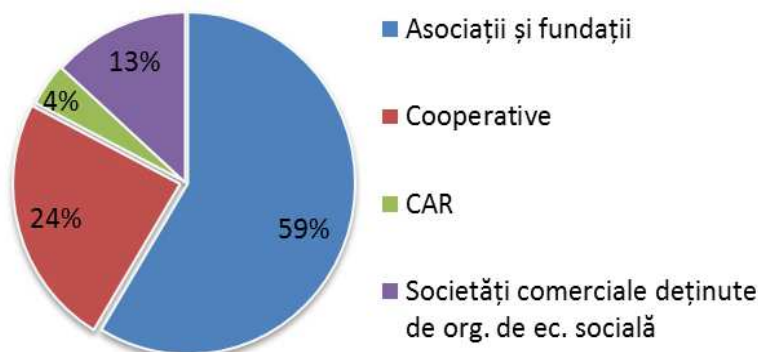
Grafic nr.2: Distribuția activelor imobilizate pe tipuri de organizații în 2012 (% în total active imobilizate OES)

Grafic nr.3: Distribuția veniturilor pe tipuri de organizații în 2012 (% în total venituri OES)

Grafic nr. 4: Distribuția angajaților pe tipuri de organizații în 2012 (% în total angajați OES)

4. Economia Socială 2012: Atlas Regional

Tabelul și graficele următoare prezintă centralizat principalii indicatori ai organizațiilor active de economie socială pe cele opt regiuni de dezvoltare ale României. Așa cum se poate vedea, regiunile care au concentrat cel mai mare număr de organizații de economie socială în anul 2012 au fost: regiunea Centru (19% din total OES), regiunea Nord-Est (17% din total OES) și regiunea București - Ilfov cu 16% din total OES. Regiunile care au generat cele mai mari venituri din economie socială în 2012 au fost: regiunea București-Ilfov cu 27% din total venituri OES, și regiunile Nord-Est și Centru, la egalitate, cu 13%

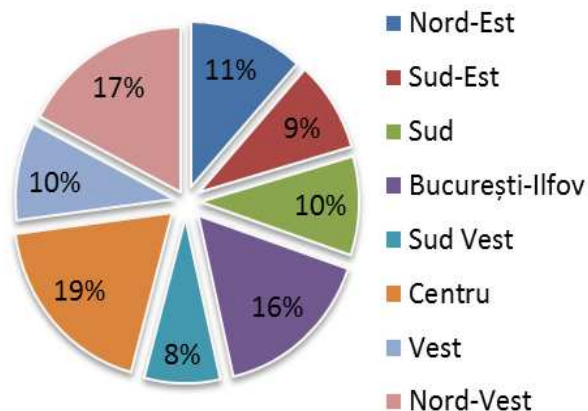
din total venituri OES. Cele mai mari active imobilizate au fost cumulate de regiunile București - Ilfov (26% din total active OES), Nord-Est (14% din total active OES), și pe locul trei, la egalitate, regiunile Vest și Sud cărora le-au revenit, 12% din total active imobilizate OES. Cele mai multe locuri de muncă în economia socială au fost create în regiunile București-Ilfov (21% din total angajați în OES), și regiunile Nord-Est și Centru, la egalitate cu 15% din total angajați OES.

Tabel nr. 3: Repartiția principalilor indicatori ai organizațiilor active de economie socială pe regiuni de dezvoltare în 2012

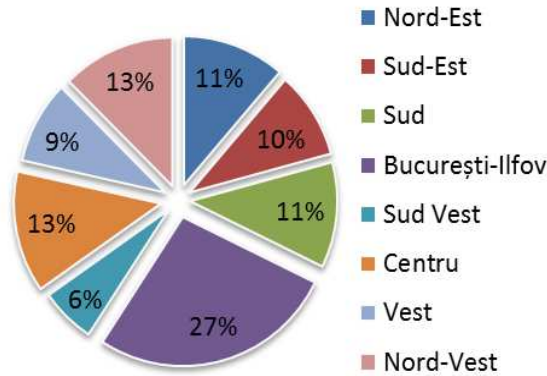
Regiunea	Nr. OES active	Venituri totale (mii lei)	Active Imobilizate (mii lei)	Angajați
Nord Est	4.493	1.138.374	1.351.235	13.941
Sud Est	3.449	959.240	827.355	11.531
Sud	3.749	1.156.547	1.434.797	11.778
București Ilfov	6.275	2.722.183	3.109.816	23.732
Sud Vest	2.986	613.601	891.575	7.798
Centru	7.254	1.333.341	1.227.529	16.558
Vest	3.723	910.362	1.459.639	11.533
Nord Vest	6.736	1.261.874	1.643.872	16.862

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

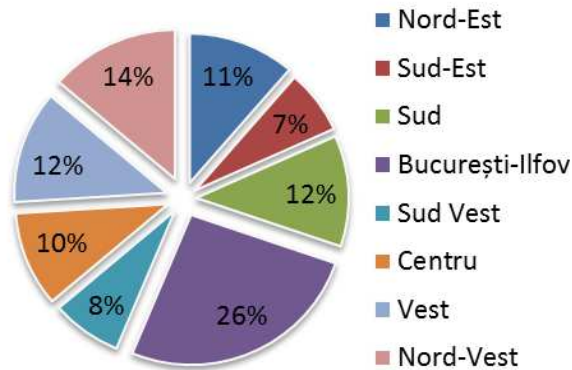
Grafic nr.5: Distribuția regională a numărului de organizații de economie socială în 2012 (% în total organizații de economie socială)

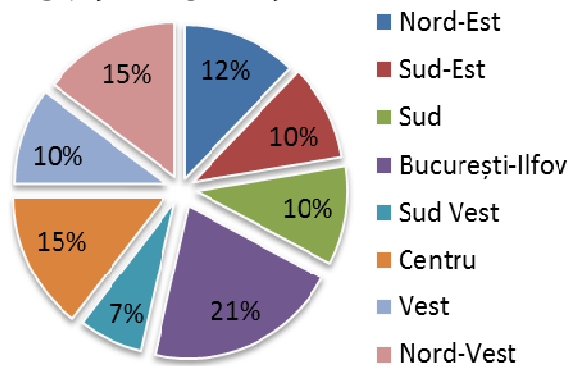
Grafic nr. 6: Distribuția regională a veniturilor organizațiilor de economie socială în 2012 (% în total venituri obținute de organizațiile de economie socială)

Grafic nr.7: Distribuția regională a activelor imobilizate în 2012 (% în total active imobilizate ale organizațiilor de economie socială)

Grafic nr.8: Distribuția regională a numărului de angajați în 2012 (% în total angajați ai organizațiilor de economie socială)

5. Concluzii

Indicatorii privind dimensiunea sectorului economiei sociale prezentați în Atlasul Economiei Sociale ediția 2014 reflectă o dezvoltare constantă, o vizibilitate din ce în ce mai bună a economiei sociale de la an la an. În ultimii trei ani de analiză (2010 - 2012) principalii indicatori ai organizațiilor de economie socială - număr organizații active, active imobilizate, venituri totale și număr angajați au înregistrat rate de creștere, astfel economia socială începând să se contureze ca un sector economic în sine, cu o pondere a valorii adăugate brute în total economie națională de 1,9% în anul 2012. Toate aceste evoluții recente, precum și tendințele generale pentru perioada 2000 - 2012 ale sectorului, pot constitui totodată, alături de misiunile sociale ale multor organizații de economie socială deja internalizate de publicul larg, argumente pentru susținerea și alocările bugetare și de fonduri europene viitoare pentru domenii importante ale sectorului economiei sociale precum domeniul serviciilor sociale, microcreditarea etc, ce pot avea în mod cert un efect de multiplicare la nivel macroeconomic, conducând la un proces de dezvoltare socio-economică sustenabilă și la reducerea decalajelor între regiunile de dezvoltare.

Bibliografie

1. Barea J., Monzón J.L. (2006), *Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies*, Centre Internationale de Recherches et de l'Information sur l'Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC).
2. Ciucea A. (coord.), Pintilia L., Nuță M., Brebuleț M. (2014), *Conturile satelit privind Economia Socială în România 2011 - 2012*, raport Centrul Național de Pregătire în Statistică - Institutul Național de Statistică.
3. European Commission, DG Enterprise & Industry (2014), *Promoting entrepreneurship. Social Economy*, material disponibil online la: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/>, date extrase în martie 2014
4. Institutul Național de Statistică (2013, 2012) - *România în cifre. Breviar statistic*.